

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนในเขตตำบลโนนสง่า อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
2. รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง
 - 2.1 ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง
 - 2.2 ด้านการสมัครรับเลือกตั้ง
 - 2.3 ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มการเมือง
 - 2.4 ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง
3. แนวคิดเกี่ยวกับโครงการหมู่บ้าน SML.
4. บริบทของตำบลโนนสง่า อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมในทางการเมือง ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในประเทศที่มีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมในทางการเมืองสิ่งที่จะขาดไม่ได้ก็คือการที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองอย่างเข้มแข็ง ประชาชนมีจิตสาธารณะ รู้สิทธิหวงแหน และรู้สึกความเป็นเจ้าของในสิทธิหน้าที่ของตนเอง ซึ่งได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษา และได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้หลายความหมายดังนี้

วัชรา ไชยสาร (2545 : 5-6) ได้กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วมในทางการเมืองว่า การที่ประชาชนเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ หรือผู้นำรัฐบาล รวมทั้งกดดันให้รัฐบาลกระทำตามความประสงค์ของตนหรือกลุ่มของตน และโดยที่การมีส่วนร่วมในทางการเมืองเป็นเครื่องชี้วัดพัฒนาการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของแต่ละประเทศ การมีส่วนร่วมในทางการเมืองก็ควรที่จะเป็นการมีส่วนร่วมในทางการเมืองที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นประเทศที่พัฒนาการเมืองการ

ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับที่ดีแล้ว ก็มักจะกำหนดให้ประชาชนในทุกกระดับมีส่วนร่วมในทางการเมืองตามกฎหมายที่มีผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในทุกมิติของกระบวนการทางการเมือง

แม็คคอสกี (Meclosky. 1875 : 213 ; อ้างถึงใน เสน่ห์ นนทะโชติ, 2545 : 6) อธิบายคำว่า “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” อย่างเป็นทางการว่าเป็นระเบียบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่สมาชิกของสังคมได้กระทำไปด้วยความสมัครใจ (โดยมิได้ถูกบังคับให้กระทำ) ที่จะมีส่วนในเรื่องของสิ่งเหล่านี้

ด้านที่ 1 การเลือกสรรผู้ปกครองของพวกตนไม่ว่าจะเป็นการเลือกสรรโดยตรงหรือเลือกสรรโดยอ้อม

ด้านที่ 2 ส่วนในการกำหนดนโยบาย กิจกรรมที่เรียกว่า “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” ประกอบด้วย

การอภิปรายถกเถียง พูดคุยเรื่องการเมือง
 การติดตามข่าวสาร ค้นหาข้อมูลด้านการเมือง
 การเข้าร่วมประชุมพบปะทางการเมือง
 การติดต่อสื่อสารกับผู้แทนทางการเมือง
 การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง
 การให้เงินช่วยเหลือพรรคการเมือง
 การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง
 การช่วยรณรงค์หาเสียงให้กับพรรคการเมือง (ซึ่งเรียกว่า เป็นหัวคะแนน Canvassers) ในความหมายกลาง ๆ กล่าวคือ ไม่ได้ใช้เงินซื้อเสียงหรือการข่มขู่ให้เลือกหรือไม่เลือกพรรคการเมือง

สรุปได้ว่า แม็คคอสกี เน้นความสำคัญของการกระทำ โดยสมัครใจการที่ประชาชนมีอิทธิพลต่อการเลือกสรรผู้ปกครอง และมีอิทธิพลต่อนโยบายที่ผู้ปกครองหรือรัฐบาลจะกำหนดขึ้นรวมทั้งจะนำมาปฏิบัติ

ไวน์เนอร์ (Weimer. 1897 : 255 ; อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธหุน, 2541 : 155-156) ได้รวบรวมความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะต่าง ๆ ไว้ว่ามีขอบเขตที่กว้างขวางมาก ดังนี้

1. การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การให้การสนับสนุนและการเรียกร้องต่อผู้นำรัฐบาล เพื่อสนองตอบต่อความต้องการใด ๆ

2. การเข้าร่วมทางพรรคการเมือง คือ กิจกรรมทางการเมืองที่ถูกต้อง

3. การเข้าร่วมทางการเมือง คือ ความพยายามที่จะสร้างผลกระทบต่อการทำงานของรัฐบาลที่ได้ผล และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การใช้สิทธิเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปใช้อำนาจแทนตัวเอง (Representation)

5. การเข้าร่วมทางการเมือง คือ ความรู้สึกแปลกแยกหรือตื่นนอกนอกระบบการเมือง อันเนื่องมาจากการถูกกีดกันไม่ให้เขาได้มีโอกาสได้เข้าไปมีส่วนร่วมพวกนี้มีศักยภาพที่จะกลับเข้ามาแก้ไข และเปลี่ยนแปลงระบบการเมือง เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางที่พวกเขาเห็นว่าเหมาะสม และยุติธรรมกว่าเก่า

6. การเข้าร่วมทางการเมือง คือ กิจกรรมของพวกที่ตื่นตัวในทางการเมือง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ รวมไปถึงการพูดคุยถกเถียงปัญหาในทางการเมืองก็ได้ไม่จำเป็นเสมอว่า จะต้องอยู่ในรูปของการเลือกตั้ง

7. การเข้าร่วมทางการเมือง คือ กิจกรรมทางการเมืองทุกชนิดทั้งแบบที่ใช้ความรุนแรงและแบบที่ไม่ใช้ความรุนแรง

8. การเข้าร่วมทางการเมือง คือ กิจกรรมทางการเมือง และกิจกรรมที่ต้องการเข้าไปมีอิทธิพลต่อการดำเนินของข้าราชการด้วย

9. การเข้าร่วมทางการเมือง คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทบต่อการเมืองระดับชาติต่างคนมองว่า จะต้องรวมถึงกิจกรรมที่กระทบถึงองค์กรส่วนท้องถิ่นด้วย

จันทนา สุทธิจรี (2544 : 410) ได้ให้ความหมาย “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนตามสิทธิที่ระบบการเมืองและกฎหมายกำหนดให้กระทำได้ เป็นการกระทำที่ต้องเกิดขึ้นจากความสมัครใจของประชาชน เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐทั้งในการเมืองการปกครองระดับท้องถิ่น และระดับชาติ

สุจิต บุญบงการ. (2537 : 211) การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น มีผู้ให้ความหมายไว้หลายนัย มีทั้งความหมายที่เป็นเรื่องของพฤติกรรมทางการเมือง โดยที่ตั้งใจกดดันรัฐบาลโดยตรง เป็นเรื่องของการแสดงออกทางการเมืองโดยเสรี หรือสมัครใจเท่านั้น บางคนเห็นว่าการมีส่วนร่วมแบบดูกระดมด้วย อย่างไรก็ตามความหมายที่กล่าวกันมาข้างต้นนี้สามารถนำมากล่าวอย่างกระชับว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองหมายถึงกิจกรรมที่บุคคลมีจุดประสงค์เพื่อมีอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล ความหมายที่มีลักษณะที่น่าสนใจมีอยู่ 4 ประการคือ

ประการที่ 1 การมีส่วนร่วมทางการเมือง ในความหมายนี้เป็นเรื่องของกิจกรรม ไม่ใช่ทัศนคติ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในที่นี้ไม่ใช่เป็นเรื่องของความคิด ความรู้สึก หรือความเชื่อทางการเมืองเรยอมรับว่า ทัศนคติทางการเมืองมีผลต่อรูปแบบ หรือการแสดงออกของการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ไม่ใช่เป็นกิจกรรม ดังนั้นเราจึงต้องแยกออกให้ชัดเจน เพื่อป้องกันความสับสนในการวิเคราะห์

ประการที่ 2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้ เราใช้สำหรับบุคคลธรรมดาส่วน นักการเมืองหรือผู้นำทางการเมืองนั้น การเกี่ยวข้องกับการเมืองเรียกว่าเป็นงานอาชีพของเขา เป็นเรื่องของการมีบทบาททางการเมือง (political role) ในส่วนนี้บางทีเราก็ประสบความสำเร็จลำบากในการแยกว่าใครเป็น “บุคคลธรรมดา” ใคร “เป็นนักการเมือง” สมาชิกพรรคผู้ทำงานให้กับพรรค ข้าราชการจะถือว่าเป็นคนธรรมดา หรือเป็นนักการเมืองจะถือว่าเป็นมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือมีบทบาททางการเมือง

ประการที่ 3 การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นเรื่องของ การแสดงออก เพื่อให้มีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล หรือผู้นำประเทศด้านนักศึกษาชุมชนประท้วงในมหาวิทยาลัยเพื่อให้อธิการบดีออกจากตำแหน่งจะไม่ใช่เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองจนกว่านักศึกษาจะใช้การประท้วงนี้กดดันรัฐบาล หรือผู้นำทางการเมืองให้ช่วยบีบบังคับให้อธิการบดีลาออก ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงควรเป็นเรื่องของความพยายามที่จะมีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล การสนับสนุนรัฐบาล การเปลี่ยนแปลงผู้นำรัฐบาล เพื่อปกป้อง หรือเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำ และสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ การมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงเป็นได้ทั้งถูกกฎหมาย และผิดกฎหมาย สันติหรือรุนแรง ความประสงค์ที่จะผลักดันรัฐบาลนี้ ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งสร้างหรือริเริ่มขึ้นจากตัวผู้มีส่วนร่วมเอง แต่อาจจะมาจากผู้อื่นรวมทั้งจากผู้นำทางการเมืองเอง ได้ด้วย

ประการที่ 4 การมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจไม่มีผลเปลี่ยนแปลงต่อการตัดสินใจของผู้นำหรือรัฐบาลแต่อย่างใด แม้ว่าผู้มีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์กดดันรัฐบาลการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีผลมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับอำนาจทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วม ซึ่งมักมีอำนาจทางการเมืองไม่มากนัก และไม่สามารถผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาลได้ตลอดเวลา และทุก ๆ เรื่อง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง ถือว่าเป็นลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของระบบการเมืองสมัยใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนมักมีความตื่นตัว หรือสนใจในทางการเมืองสูงกว่าในระบบจารีตประเพณี อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้มีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของระบบการเมืองสมัยใหม่

จรรยา สภาพ 2544 : 411 กล่าวไว้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในประเทศประชาธิปไตย นับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญที่รัฐจะต้องให้หลักประกันในสิทธิ และเสรีภาพของประชาชนในการแสดงออกอย่างเท่าเทียมกัน และภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่สำคัญยิ่ง คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐ และตัวผู้บริหารได้ตามความต้องการ จึงนับว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง ซึ่งแตกต่างจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเทศเผด็จการที่มักจะเป็นเพียงรูปแบบ และเป็นไปเพื่อสนับสนุนระบบการเมือง หรือสอดคล้องตามเจตน์เจานางของผู้บริหารเท่านั้น

มิลเบรธ (Milbrath. 1975 : 352 ; อ้างถึงใน สมบัติ ชำรงชัยวงศ์. 2544 : 385-389) ได้จัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำสุด หรือผู้ดู (Spectator) ไว้ 5 ด้าน ดังนี้

1. การแสดงความสนใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง การที่บุคคลจะแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง ย่อมแสดงว่าบุคคลนั้นได้รับปัจจัยกระตุ้นทางการเมือง (Political Stimuli) จากสิ่งแวดล้อมมากพอสมควร จนกระทั่งเกิดความสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยตนเอง บุคคลที่คาดหวังว่าจะสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องอุทิศความพยายามเพื่อรวบรวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางการเมืองของตน กิจกรรมเหล่านี้ถือเป็นรากฐานเบื้องต้นที่จำเป็นในการร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ แม้ว่าโดยทั่วไปปัจจัยกระตุ้น (Stimuli) จะถูกส่งผ่านทางสื่อต่าง ๆ มากมาย แต่บางคนอาจจะให้ความสนใจเพียงเล็กน้อยหรือไม่ให้ความสนใจเลย การที่บุคคลจะตอบสนองต่อปัจจัยกระตุ้นทางการเมืองอย่างไร ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขเฉพาะบุคคล โดยทั่วไปการที่บุคคลได้รับปัจจัยกระตุ้นทางการเมืองยิ่งมากจะยิ่งทำให้บุคคลนั้นมีโอกาสมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น

2. การใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยทั่วไปการที่ประชาชนจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งประชาชนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่า และความสำคัญของการเลือกตั้ง โดยเฉพาะเพื่อเป็นการแสดงออกถึงการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ทำให้คู่แข่งทางการเมืองจะต้องแสดงความรู้ ความสามารถ และการเป็นผู้มีคุณธรรมเพื่อขอรับความไว้วางใจ หรือขอฉันทานุมติจากประชาชนให้เข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดังนั้นการใช้สิทธิเลือกตั้งแม้จะเป็นการแสดงออกในลำดับพื้นฐานของการเมืองที่นับว่าสำคัญมาก โดยทั่วไปการใช้สิทธิเลือกตั้งประกอบไปด้วยเงื่อนไข 2 ประการ คือ ประการแรก การตัดสินใจว่าจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่ ประการที่สอง การตัดสินใจว่าจะเลือกพรรคใดหรือบุคคลใด ซึ่งเงื่อนไขทั้ง 2 ประการขึ้นอยู่กับกระบวนการหล่อหลอมทางการเมืองของแต่ละบุคคล และปัจจัยกระตุ้นทางการเมือง

จากสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ โดยทั่วไปบุคคลจะรู้ล่วงหน้าว่าจะมีการเลือกตั้งเมื่อใด ดังนั้น บุคคลจึงมีโอกาสเตรียมการตัดสินใจไว้ได้ล่วงหน้า

3. การริเริ่มประเด็นพูดคุยข่าวสารทางการเมือง โดยธรรมชาติของมนุษย์จะให้ความสนใจเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตน ดังนั้น บุคคลที่คิดว่าตนไม่ได้รับประโยชน์อย่างใดจากระบบการเมืองก็จะไม่สนใจการเมือง แม้กระทั่งการพูดคุยทางการเมืองแต่บุคคลที่รู้และเข้าใจว่าระบบการเมืองมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อตนอย่างไร จะให้ความสนใจทางการเมืองมาก โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองที่จะมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม ดังนั้น ระดับความสนใจเกี่ยวกับการริเริ่มพูดคุยทางการเมืองจึงแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล บางคนไม่สนใจ บางคนสนใจมาก บางคนเป็นผู้รับฟัง บางคนเป็นผู้นำในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง และผู้ที่ผู้นำในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง จะมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการต่อสู้ทางการเมืองโดยตรงมากกว่าผู้ที่เป็นเพียงผู้รับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น

4. การสนับสนุนให้ผู้อื่นเข้ารับสมัครรับเลือกตั้ง และการแสดงออกในการชักจูงให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้งบุคคลที่ตนเองสนับสนุน ว่าเป็นความก้าวหน้าอีกขั้นหนึ่งของผู้ที่สนใจเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องทางการเมือง ลักษณะของการแสดงออกเช่นนี้มีลักษณะคล้ายกับการเป็น “หัวคะแนน” ของผู้แข่งขันทางการเมือง เป็นการแสดงออกถึงการผูกพันทางการเมืองที่ชัดเจนมากกว่าแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพูดคุยทางการเมือง ทั้งนี้เพราะได้แสดงความคิดเห็นด้วย และเชื่อว่าผู้ที่ตนสนับสนุนจะเป็นผู้นำทางการเมืองที่ดีสามารถสร้างสรรค์ประโยชน์ให้แก่สังคม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. การติดกระดุมหรือติดสติ๊กเกอร์ เป็นการแสดงออกอย่างเปิดเผยให้บุคคลทั่วไปรู้ว่าตนให้ความสนับสนุนพรรคการเมืองใด หรือคู่แข่งทางการเมืองคนใด ทั้งนี้เพราะการติดกระดุมที่เป็นสัญลักษณ์ของพรรค หรือของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ปกเลี้ยวยอมเป็นการประกาศตนในฐานะผู้สนับสนุนอย่างชัดเจน หรือการติดสติ๊กเกอร์ที่รณรงค์ยอมเป็นการแสดงเจตนาของเจ้าของรถยนต์ว่าตนสนับสนุนผู้ใด และมีลักษณะของการช่วยโฆษณาเผยแพร่อีกทางหนึ่งด้วย การกระทำเช่นนี้อาจมีผลในการโน้มน้าวผู้ใกล้ชิดที่ยังมิได้ตัดสินใจให้เข้าร่วมสนับสนุนเช่นเดียวกับตนได้ โดยเฉพาะบุคคลที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันจะสามารถสร้างอิทธิพลในการชักจูงได้ง่าย

จะเห็นได้ว่าจากการจัดระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองข้างต้น ได้ยึดถือหลักเกณฑ์ในเรื่องของการใช้ทรัพยากร เช่น เงิน เวลา ตลอดจนกำลัง หรือพลังงานที่ทุ่มเท

ลงไปหรืออื่น ๆ ในการเข้าร่วมหรือดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ กิจกรรมใดที่ปัจเจกบุคคลได้ทุ่มเทให้อย่างมากมีการใช้หรือสูญเสียทรัพยากรมาก ถือว่าเป็นการเข้าร่วมทางการเมืองที่อยู่ในระดับสูงกว่ากิจกรรมประเภทอื่น ๆ ลดลงตามลำดับ

บทบาทของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เฮอร์เบิร์ต (Huerbert. 1885 : 424 ; อ้างถึงใน ทวีทอง หงส์วิวัฒน์, 2527 : 6) อธิบายคำว่า “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” ว่าเป็นกิจกรรมที่สมาชิกของสังคมได้กระทำลงด้วยใจสมัคร (โดยมิได้ถูกบังคับให้กระทำ) ที่จะมีส่วนร่วมในเรื่องนั้นการเลือกสรรผู้ปกครองของพวกตน ไม่ว่าจะเลือกโดยตรง ด้วยตัวพวกเขาเอง คือ การออกเสียงเลือกตั้ง หรือการเลือกสรรโดยอ้อม ด้วยการที่ตัวแทนของพวกเขาที่เป็นผู้เลือกแทนพวกเขามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ

โรเบิร์ต (อ้างถึงใน ทวีทอง หงส์วิวัฒน์, 2527 : 7) บอกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อมีหลักประกันทางการเมือง รวม 8 ประการ คือ

ประการที่ 1 การยินยอมให้ประชาชนมีเสรีภาพที่จะจัดตั้ง และเข้าร่วมในกลุ่มหรือสมาคมต่าง ๆ

ประการที่ 2 การยินยอมให้ประชาชนมีเสรีภาพที่จะแสดงออกความคิดเห็น แม้ว่าจะไม่สอดคล้องกับแนวคิดฝ่ายรัฐบาล

ประการที่ 3 การใช้สิทธิในการเลือกตั้งอย่างเสรีแก่ประชาชน

ประการที่ 4 การเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าแข่งขันเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ประการที่ 5 ให้สิทธิแก่ผู้นำทางการเมือง และพรรคการเมืองต่าง ๆ ที่จะแข่งขันและรณรงค์ทางการเมือง

ประการที่ 6 ให้เสรีภาพด้านข่าวสารแก่ประชาชน ไม่ผูกขาดหน่วยงานด้านการเสนอข่าวสารไว้เป็นของรัฐ หรือเป็นของหน่วยงานของรัฐตามลำพัง

ประการที่ 7 การเลือกตั้งจะต้องดำเนินไปด้วยเสรีและยุติธรรม เช่น มีการลงคะแนนแบบลับ และมีการควบคุมการเลือกตั้งมิให้เกิดการฉ้อฉลในการเลือกตั้ง เป็นต้น

ประการที่ 8 มีสถาบันที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายรัฐบาล ที่สามารถควบคุมได้ด้วยกระบวนการเลือกตั้ง เช่น คณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา เป็นต้น

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ไวเนอร์ (Weiner. 1897 : 257 ; อ้างถึงใน สิทธิพันธุ์ พุทธนุ, 2544 : 155-156) ได้ให้ความหมาย “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” เป็นกิจกรรมของประชาชนที่มุ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลในการตัดสินใจเลือกนโยบายสาธารณะ และการเลือกผู้นำทางการเมืองในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ ไม่ว่าจะกิจกรรมเหล่านี้จะกระทำโดยสมัครใจหรือไม่ก็ตาม ไม่ว่าจะสำเร็จหรือไม่ ไม่ว่าจะจัดตั้งองค์กรเป็นอย่างไร หรือไม่ก็ตามหรือไม่ว่าจะเกิดประจำ หรือเกิดขึ้นเป็นครั้งเป็นคราว ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวคิดของเขจะต้ององค์ประกอบ 3 ประการคือ

ประการที่ 1 ต้องมีการกระทำ เช่น การแสดงความคิดเห็นและดำเนินการใด ๆ แต่ทั้งนี้ไม่รวมทัศนคติและความรู้สึก

ประการที่ 2 เป็นไปโดยสมัครใจ

ประการที่ 3 ต้องมีทางเลือกหรือทางเลือกมากกว่าหนึ่งเสมอ

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นรัฐธรรมนูญที่ผ่านการลงประชามติโดยตรงของประชาชน การได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ จึงถือเป็นเรื่องที่สำคัญของกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองของประชาชน รวมทั้งได้เปิดโอกาส และส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง ด้วยการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบของการร่วมระดมสมอง ร่วมรณรงค์เรียกร้อง และร่วมยื่นข้อคัดค้าน เพื่อให้ได้สิ่งที่ปรารถนาตามหนทางประชาธิปไตย ดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 5 แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มาตรา 87 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมืองการวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ
3. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบขององค์กรทางวิชาชีพ หรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลาย หรือรูปแบบอื่น

4. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง เพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็น และเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่

5. ส่งเสริมและให้การศึกษแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริต และเที่ยงธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรานี้ ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของหญิง และชายที่ใกล้เคียงกัน

ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้มีบทบัญญัติที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างกว้างขวางในหลาย ๆ ทาง เช่น การมีส่วนร่วมที่เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ การมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง รวมทั้งการมีส่วนร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ เป็นต้น

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง

แม็คคอสสกี (Makloski. 1875 : 113 ; อ้างถึงใน เสน่ห์ นนทะโชติ, 2524 : 25-30) ให้ความเห็นของรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังนี้ การกระทำโดยความสมัครใจของสมาชิกในสังคม เพื่อมีส่วนในการคัดเลือกผู้ปกครอง และการกำหนดนโยบายสาธารณะ ทั้งโดยทางตรง และทางอ้อม กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง การอภิปรายพูดคุยในประเด็นทางการเมือง การร่วมประชุมทางการเมือง การสนับสนุนผู้สมัครหรือพรรคการเมืองในด้านการเงิน การติดต่อกับผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ยังรวมถึงการสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการช่วยเขียนสุนทรพจน์ในการหาเสียงช่วยในการรณรงค์หาเสียงและสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง

ฮันติงตัน และ โดมิงเกซ (Huntington and Dominguez. 1875 : 342 ; อ้างถึงใน เสน่ห์ นนทะโชติ, 2524 : 35-37) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรม หรือการกระทำของประชาชนที่ต้องการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล โดยที่การกระทำ หรือความพยายามนั้นเป็นอย่างถูกต้อง และไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ใช้กำลัง หรือไม่ใช้กำลังสำเร็จหรือล้มเหลวทั้งที่สมัครใจ และไม่สมัครใจ รวมถึงการเลือกตั้ง

การร่วมในการรณรงค์หาเสียง การรวมตัวเพื่อโน้มน้าวหรือกดดันรัฐบาล การประท้วง และ การใช้กำลังรุนแรง

ฮันติงตัน (Huntington. 1875 : 345 ; อ้างถึงใน เสน่ห์ นนทะโชติ, 2524 : 38-42) ว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นกิจกรรมของประชาชนที่มีความมุ่งหมาย เพื่อจะมี อิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล ได้พิจารณาถึงแง่มุมที่สำคัญของนิยามนี้ในการกำหนด ขอบเขตความหมายว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นหมายถึง เฉพาะการกระทำ ไม่รวมถึง ทัศนคติ เป็นการกระทำของผู้มีส่วนร่วมที่เป็นพลเมืองธรรมดา ไม่ใช่พนักงานเมืองอาชีพ (Political Professional) เช่น ผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง เจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง กิจกรรมทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นประชาชนธรรมดานั้น จะมีลักษณะเป็นช่วง ๆ ไม่ต่อเนื่อง (Intermittent) เป็นกิจกรรมที่ไม่เต็มเวลา (Part - time) และเป็นบทบาทรอง จากบทบาทอื่น ๆ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังหมายความเฉพาะการกระทำที่มี จุดมุ่งหมาย เพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล ซึ่งเป็นผู้ที่มีความชอบธรรมในการ ตัดสินใจแบ่งสรรคุณค่าที่มีอยู่จำกัดในสังคม ไม่รวมถึงการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อกดดัน หรือมีอิทธิพลต่อกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล และไม่ว่ากิจกรรมหรือการกระทำนั้นจะ สำเร็จผล หรือไม่ก็ถือเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง ลักษณะของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง อาจเป็นไปได้ด้วยความสำนึกของตนเอง หรือถูกชักจูงระดมพลังให้เข้าร่วมก็ได้

ไชยพร ตันจรัญตานนท์ (2536 : 28) ได้ให้ความหมายของรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

1. การเลือกตั้ง คือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองได้โดยการสมัครรับเลือกตั้ง และการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเท่ากับการแสดงออกถึงสิทธิของประชาชนที่จะมี โอกาสในการตัดสินใจ หรือเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตน ในทางการเมืองตลอดจน โอกาสที่จะเสนอตนเข้าไปทำหน้าที่ทางการเมืองเสียเอง
2. การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง เป็นวิธีที่จะทำให้ประชาชนผู้เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ได้มีสิทธิมีเสียงสำคัญที่จะกำหนดนโยบายทางการเมืองร่วมกันตลอดจนดำเนินการ ให้เป็นไปตามนโยบายด้วยการควบคุม และตัดสินใจแก้ปัญหาาร่วมกันมิใช่การเมืองเป็นเรื่อง ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และทำให้การเมืองเป็นของประชาชน
3. การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ คือการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะนี้ เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้กับประชาชน ได้แสดงความคิดเห็น ความต้องการวิพากษ์วิจารณ์ ต่างๆ ในทางการเมือง อาจจะทำให้ได้โดยวิธีการพูด การเขียนโดยผ่านสื่อต่างๆ หรือการพูดต่อ

สาธารณะก็ตาม ดังนั้นจึงเป็นวิธีการที่ประชาชนจะได้เข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมกิจกรรมในทางการเมืองได้เป็นอย่างดี

4. การรวมกลุ่มผลประโยชน์ คือ การรวมกลุ่มผลประโยชน์นี้เป็นสิ่งสำคัญต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมาก เพราะกลุ่มผลประโยชน์นี้จะเกิดขึ้นจากการที่บุคคลหรือที่มีอาชีพ หรือผลประโยชน์ร่วมกันมารวมตัวกันกำหนดนโยบาย และรักษาผลประโยชน์ของตนในรูปแบบต่างๆ เช่น การเสนอความคิดเห็น การติดต่อร้องขอต่อรัฐบาลให้ดำเนินการตลอดจนคัดค้าน หรือแสดงการต่อรองในประเด็นสาธารณะต่างๆ

5. การแสดงออกซึ่งความต้องการต่างๆ ด้วยการกระทำ การแสดงออกด้วยการกระทำนี้เท่ากับเป็นการบ่งชี้ถึงความต้องการอย่างหนึ่งของประชาชนที่มีต่อประเด็นสาธารณะ หรือประเด็นในทางการเมืองอาจจะเป็นการคัดค้าน หรือสนับสนุนการกระทำของรัฐบาลเรื่องหนึ่งเรื่องใดก็ได้ การกระทำนั้นก็อาจทำได้ในรูปแบบต่างๆ เช่น การเดินขบวน การนั่งประท้วง และการเดินประท้วง

จากรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นความพยายามของนักวิชาการที่จะกำหนดขอบเขตของกิจกรรมว่า กิจกรรมใดบ้างเป็นกิจกรรมทางการเมือง และกิจกรรมใดบ้างที่ไม่ใช่การมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งมีเนื้อหา และความสำคัญที่จะพอจำแนกกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การทำงานให้พรรคการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง และการพูดคุยถกเถียงปัญหาทางการเมือง และการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง เป็นต้น

ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง อีกรูปแบบหนึ่งของประชาชนที่อยู่ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอีกรูปแบบหนึ่งคือ การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของประชาชนที่ดีได้ว่ามีความสำคัญอีกรูปแบบหนึ่ง ทำให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารทางการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา รวมถึงการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองเพื่อที่จะสามารถปรับตัวให้ทันกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

1. ความหมายของการรับรู้

ลักขณา สิริวัฒน์ (2544 : 48) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการรับรู้ คือ การสัมผัสอย่างมีความหมาย กระบวนการของการรับรู้เริ่มด้วยบุคคลรับเอาสิ่งเร้าต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า เป็นการรับรู้ทางด้านสรีระทำให้เกิดความรู้สึกขึ้นมาก่อนแล้วแต่ละคนก็จะแปล

ความหมายออกมาจากความรู้สึกนั้น ๆ ตามภูมิหลังของตนเอง ซึ่งเกิดจากหลายสิ่งประกอบกัน เช่น อายุ เพศ ฐานะ การศึกษา ประสบการณ์ อารมณ์ และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ แล้วยังเพิ่มค่านิยม และทัศนคติของตนเข้าไปอีกทำให้เกิดความรู้สึก หรือความเข้าใจต่อสิ่งที่ได้พบเห็นตามที่ได้รับรู้

2. ความสำคัญของการรับรู้

ลักษณะ สิริวัฒน์ (2544. : 52-53) การรับรู้เป็นกระบวนการตีความสิ่งที่ได้เห็น ได้ยินหรือได้กลิ่น ได้รู้รส และการรับสัมผัสต่าง ๆ ในตัวเราการรับรู้จึงมีความสำคัญต่อพฤติกรรมในชีวิตประจำวันของคนเราเป็นอย่างมากพอที่จะสรุปได้ดังนี้

2.1 การรับรู้กับการเกิดเจตคติ การกระจายของข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ จำนวนมากซึ่งไหลเข้าสู่ระบบการรับรู้ทั้งโดยเจตนา และไม่เจตนา สืบเนื่องจากเทคโนโลยีการสื่อสารที่เจริญก้าวหน้าทำให้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจที่จะกระทำ หรือ ได้ตอบสนองข้อมูลหรือข่าวสารนั้น ๆ อันจะทำให้ผู้ที่ได้รับข้อมูลมีความเชื่อถือ มีเจตคติที่ดี และมีค่านิยมต่อสิ่งเหล่านั้นในระดับหนึ่ง

2.2 การรับรู้กับสุขภาพจิต การรับรู้ที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงจะมีผลก่อให้เกิดความวิตกกังวล และกลายเป็นความเครียดได้

2.3 การรับรู้กับการเรียนรู้การแก้ปัญหา การรับรู้ก่อให้เกิดการเรียนรู้เป็นเบื้องต้น ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้เนื่องจากการแก้ปัญหาต้องอาศัยประสบการณ์เดิมหรือการกระทำมาก่อน ซึ่งถือว่าเป็นความรู้ที่เป็นแนวทางในการแก้ปัญหานั้น ๆ

3. วิธีประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารทางการเมือง

เป็นการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร ระเบียบ กฎหมาย หรือแม้กระทั่งข้อมูลข่าวสารของทางราชการ ซึ่งสามารถกระทำได้หลายรูปแบบ ดังนี้

3.1 เสียงตามสาย เป็นการจัดทำบทความประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางการเมือง

3.2 การทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์

3.3 หน่วยงานประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ เป็นการจัดรถออกประชาสัมพันธ์ชี้ชวนให้ประชาชนได้รับทราบถึงรายละเอียดเกี่ยวกับข่าวสารทางการเมือง

3.4 การทำป้ายประชาสัมพันธ์ ติดตามจุดต่างๆ ให้ประชาชนได้เห็นชัดเจน

3.5 หอกระจายข่าว เป็นการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางการเมืองให้ประชาชน

ได้รับทราบ

3.6 เว็บไซต์ เผยแพร่ข่าวสารทางการเมืองเพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูล

ข่าวสารได้ทุกช่องทาง

สรุปการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง คือ การประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางการเมือง หรือแม้กระทั่งรวมถึงการถ่ายทอดความรู้ระเบียบ กฎหมาย ตลอดจนข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบด้วย วิธีการต่าง ๆ

ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มการเมือง

สมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมืองจะมีลักษณะร่วมกันอยู่ 3 ประการดังนี้

ประการที่ 1 เป็นกลุ่มบุคคลที่มีการจัดตั้งองค์กรร่วมกัน

ประการที่ 2 มีอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกัน คือ สมาชิกส่วนใหญ่มีความเห็นในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในทางกว้างคล้าย ๆ กัน

ประการที่ 3 มีวัตถุประสงค์ให้ได้มา ซึ่งอำนาจมหาชน และใช้อำนาจนั้น ดำเนินการ หรือบริหารประเทศให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้น ลักษณะประการนี้สำคัญยิ่งเพราะโดยธรรมชาติในสังคมอาจจะมีการรวมตัวกันของบุคคลที่มีความคิดคล้ายกันเข้าด้วยกัน หากแต่ถ้ากลุ่มดังกล่าวไม่ประสงค์ที่จะเข้ามาบริหารประเทศ แล้วยอมไม่ใช้พรรคการเมืองอาจเป็นสภาพแรงงาน สมาคม หรือมูลนิธิเท่านั้น โดยสรุปความหมายของพรรคการเมือง คือ กลุ่มบุคคลที่เข้าจัดตั้งองค์กรร่วมกัน โดยมีอุดมการณ์ทางการเมืองเหมือนกัน โดยกลุ่มดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ที่จะยึดกุมอำนาจรัฐ หรือกล่าวอีกอย่างคือ เข้าเป็นรัฐบาลเพื่อดำเนินการตามอุดมการณ์ทางการเมืองของตนให้สัมฤทธิ์ผล

สรุปความหมายของการเป็นสมาชิกของกลุ่มการเมือง หรือพรรคการเมืองมีความหมายว่า การที่บุคคลสมัครเข้าไปเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่มีการจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมการดำเนินการของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกรับเลือกด้วย

ด้านการสมัครรับเลือกตั้ง

ตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการรับสมัครการเลือกตั้งไว้หลายประการดังนี้

1. ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หมายถึง บุคคลซึ่งจะมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง หรือแบบสัดส่วน ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม เป็นผู้ที่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติของ

รัฐธรรมนูญ ซึ่งบุคคลใดประสงค์ที่จะสมัครรับเลือกตั้งให้มีสิทธิรับเลือกตั้งในนามของพรรคการเมืองใดเพียงพรรคเดียว และอาจจะรับสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหรือแบบสัดส่วนแบบใดแบบหนึ่งได้เพียงแบบเดียว และสมัครรับเลือกตั้งได้เพียงเขตเลือกตั้งเดียวและในกรณีที่ผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง พบว่าการรับสมัครรับเลือกตั้งอันเป็นการฝ่าฝืน ห้ามมิให้ผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งนั้นหรือคณะกรรมการเลือกตั้งประกาศให้บุคคลนั้นเป็นผู้สมัครตามมาตรา 37 หรือมาตรา 43 หรือแล้วแต่กรณี

2. การสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้ผู้สมัครของแต่ละพรรคการเมือง มีสิทธิรับสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใด ยื่นใบสมัครต่อผู้อำนวยการประจำเขตเลือกตั้ง ณ สถานที่ที่ผู้อำนวยการประจำเขตเลือกตั้งกำหนดไว้ ภายในระยะเวลาของการรับสมัคร โดยผู้สมัครของแต่ละพรรคการเมืองทุกคนตามจำนวนที่พึงจะมีในเขตเลือกตั้งนั้นต้องยื่นใบสมัครในคราวเดียวกัน

3. การสมัครรับเลือกตั้งแบบสัดส่วน หมายถึง ในกรณีที่พรรคการเมืองใดจะเสนอบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนในเขตเลือกตั้งใด พรรคการเมืองนั้นจะต้องจัดทำบัญชีรายชื่อ โดยมีหลักเกณฑ์ตามลำดับ ต่อไปนี้

3.1 พรรคการเมืองจะเสนอรายชื่อบุคคลใดต้องได้รับความยินยอมเป็นหลักฐานโดยชัดแจ้งจากบุคคลนั้น และบุคคลดังกล่าวต้องเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่จะเสนอรายชื่อเพียงพรรคเดียว

3.2 การจัดทำบัญชีรายชื่อให้จัดเรียงตามลำดับรายชื่อผู้สมัครตามลำดับหมายเลขจำนวน 10 คน

การสมัครรับเลือกตั้งแบบสัดส่วน ให้หัวหน้าพรรคการเมือง หรือผู้ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าพรรคการเมือง ยื่นบัญชีรายชื่อผู้สมัครที่พรรคการเมืองจัดทำต่อคณะกรรมการเลือกตั้งตามวันเวลาที่กำหนด พร้อมทั้งหนังสือยินยอมของผู้สมัคร เงินค่าธรรมเนียมในการสมัครคนละห้าพันบาท หลักฐานจากการพิจารณารายชื่อผู้สมัครของพรรคการเมืองตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และหลักฐานการสมัครอื่นครบถ้วนตามที่คณะกรรมการเลือกตั้งได้กำหนด

ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น ถือเป็นการปกครองโดยประชาชนและเพื่อประชาชน บทบาททางการเมืองของประชาชนในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยจึงเป็นหัวใจของระบบนี้ ดังนั้นการเข้ามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองของประชาชนถือเป็น

กระบวนการที่สำคัญยิ่ง จากผลการสำรวจทางการเมืองสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยส่วนใหญ่เบื่อหน่ายการเมือง หากปล่อยให้สถานการณ์ทางการเมืองเป็นเรื่องน่าเบื่อหน่าย โดยไม่มีการแก้ไข ปัญหาที่ระบบการเมือง ไทยให้น่าเชื่อถือและปราศจากปัญหาความขัดแย้ง และทุจริต ในอนาคตประเทศไทยอาจต้องเผชิญกับปัญหาการผูกขาดอำนาจทางการเมืองของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยกลุ่มนักการเมืองรุ่นเก่าสืบทอดอำนาจกันเป็นทอด ๆ หรือเป็นระบบเครือญาติ ก็จะเป็นปัญหาเรื้อรัง และไม่หมดไปจากสังคมไทย เนื่องจากไม่มีนักการเมืองรุ่นใหม่ที่น่าสนใจเข้ามาทำงานด้านการเมือง หากประชาชนเบื่อหน่าย และหันหลังให้กับการเมือง จึงเป็นเรื่องยากที่จะเข้าไปตรวจสอบนักการเมือง และมักจะนิ่งเฉยต่อปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญไทย พ.ศ.๒๕๕๐ มีหลายมาตราที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมชัดเจนอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนตามรัฐธรรมนูญได้มีการเปิดกว้างทั้งด้านรูปแบบ และวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างชัดเจนการมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงหมายถึงการที่ประชาชนเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของ รัฐ หรือผู้นำรัฐบาล รวมทั้งกดดันให้รัฐบาลกระทำตามความประสงค์ของคนหรือกลุ่มคน และการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเครื่องชี้วัดพัฒนาการทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตยของแต่ละประเทศ การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงควรเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นประเทศที่พัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับที่ดีแล้ว ก็มักจะกำหนดให้ประชาชนทุกระดับมีสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามกฎหมายที่มีผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นทางการในทุกมิติของกระบวนการทางการเมืองการมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงเป็นการกระทำที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อมีอิทธิพลในการตัดสินใจของ รัฐบาลเป็นสำคัญ และการกระทำที่ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือก นโยบายของรัฐบาล หรือเลือกบุคคลสำคัญที่สามารถกำหนดนโยบายของรัฐบาลได้ ก็ไม่ถือเป็นการมีส่วนร่วมทาง การเมือง

เนื่องจากประชาธิปไตยมีหลายรูปแบบ อาทิ แบบทางตรง แบบทางอ้อม ยกตัวอย่าง รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยทางตรง คือการที่ประชาชน ของรัฐทั้งหมดเป็นผู้ใช้อำนาจในการปกครอง โดยตรงด้วยการร่วมกันประชุมพิจารณาเรื่องต่าง ๆ หรือทำหน้าที่เป็นสภาเอง เนื่องจากอำนาจธิปไตยเป็นของปวงชน โดยมีหลักการว่า ประชาชนทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ในสังคม กล่าวคือประชาชนมีส่วนร่วมในการบัญญัติกฎหมาย แต่ในปัจจุบันนี้ไม่สามารถนำประชาธิปไตยทางตรงมาใช้ได้ เพราะจำนวนประชาชนมากเกินไปจะทำให้โอกาสประชาชนทุกคนเข้ามาใช้สิทธิในการ

ปกครองประเทศได้ จึงมีการนำประชาธิปไตยโดยผู้แทนหรือประชาธิปไตยโดยอ้อมมาใช้ หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ประชาชนจะเลือกผู้แทนทำหน้าที่แทนตนในรัฐสภา และเจตจำนงของรัฐสภาถือเป็นความต้องการของประชาชน โดยที่ประชาชนยังมีช่องทางในการควบคุมทางการเมืองการปกครองได้บ้าง โดยขอบเขตของการมีตัวแทนของปวงชนนั้น ต้องเป็นไปอย่างกว้างขวาง ประชาชนทั่วไปต้องมีสิทธิที่จะมีตัวแทน สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งจะเป็นของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือมีเงื่อนไขเกิดขึ้น ประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมิได้ และสิทธิพื้นฐานของประชาชนต้องได้รับการรับรอง เช่น สิทธิในการพูด สิทธิในการเขียน สิทธิในการประกอบอาชีพ มีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สิทธิในการนับถือศาสนา ซึ่งต้องเป็นสิทธิที่เท่าเทียมกัน

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นอาจเกิดขึ้นได้ในหลายลักษณะ เช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การพูดคุยเรื่องการเมือง การช่วยพรรคการเมืองในการรณรงค์หาเสียง การเข้าร่วมประชุมทางการเมือง การเป็นผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้ง หรือแม้แต่การเดินทางไปประท้วง หรือสนับสนุนการดำเนินการของรัฐที่ยังผลให้ตนเองได้ประโยชน์ หรือเสียประโยชน์ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นหัวใจสำคัญของประชาธิปไตยแบบตัวแทน คือการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งผู้แทนที่ไม่มีการทุจริต และไม่มีการซื้อสิทธิขายเสียง

แนวคิดเกี่ยวกับโครงการหมู่บ้าน SML

ความรู้เกี่ยวกับโครงการ SML

กนกพร รัตนสุธีระกุล. (2550 : 17) ได้ให้ความหมายของโครงการหมู่บ้าน SML. ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชน ในทุกระดับชั้นตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนา และการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากความเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอก และภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ

เพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง ทางด้าน วัตถุประสงค์ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้อย่างดี โครงการพัฒนาศักยภาพ ของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการเสริมสร้างความ เข้มแข็งของหมู่บ้านและชุมชน ให้เป็นพลังสำคัญในการ ต่อสู้แก้ไขปัญหาความยากจน และ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก โดยการเพิ่มศักยภาพในการหารายได้ ลดรายจ่าย สร้างโอกาสใน อาชีพอย่างยั่งยืนให้แก่ประชาชน สร้างโอกาสให้หมู่บ้านและชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาของ หมู่บ้าน และชุมชนด้วยตนเอง และพัฒนาโครงการที่ก่อให้เกิดรายได้ อย่าง ยั่งยืน พัฒนา สิทธิประโยชน์ อนุรักษ์ และรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้าน และชุมชนเพื่อ การเชื่อมโยงการใช้ทรัพยากรของรัฐ ท้องถิ่น และจังหวัดอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งให้ ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในแนวทางการดำเนิน โครงการ SML เพื่อให้การบริหารจัดการ โครงการได้บรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และมีขั้นตอนการดำเนินงาน นำเชื่อถือ โปร่งใส และตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่การบริหารจัดการด้านการเงินการคลัง สาธารณะที่ดี

โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน และชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง มีวัตถุประสงค์เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เพื่อเพิ่ม ศักยภาพการหารายได้ ลดรายจ่าย สร้าง โอกาสในอาชีพอย่างยั่งยืนให้แก่ประชาชน สร้าง โอกาสให้หมู่บ้านและชุมชน สามารถแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านและชุมชนด้วยตนเอง และ พัฒนาโครงการที่ก่อให้เกิดรายได้ อย่างยั่งยืน พัฒนาสิทธิประโยชน์ของหมู่บ้านและชุมชน อนุรักษ์ และรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านและชุมชน เพื่อการเชื่อมโยงการใช้ ทรัพยากรของรัฐ ท้องถิ่น และจังหวัด อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการสำคัญของโครงการ SML

1. เป็น โครงการที่ตั้งอยู่บนแนวคิดพื้นฐานว่า ประชาชนเป็นผู้มีศักยภาพมี ความสามารถในการคิดเชิง สร้างสรรค์ และมีความพร้อมที่จะมีส่วนร่วมกระบวนการพัฒนา
2. มุ่งพัฒนาศักยภาพของประชาชน ให้ร่วมกันคิด วิเคราะห์ ทำงานเป็นหมู่คณะ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน ในการมีส่วนร่วมตั้งแต่การ ตัดสินใจบริหาร จัดการทรัพยากร งบประมาณ ตลอดจนแก้ไขปัญหาในหมู่บ้าน/ ชุมชนอย่าง มีประสิทธิภาพ
3. เน้นความร่วมมือของทุกฝ่ายโดยภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาทำ หน้าที่เป็น ผู้ประสานให้คำแนะนำ โดยมอบอำนาจการตัดสินใจ พิจารณาโครงการให้เป็นของ

ประชาชนซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ เพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชนใน หมู่บ้าน/ ชุมชน

4. กำกับถึงแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลางที่สมดุลยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ สังคม

วัตถุประสงค์

เพื่อกระจายโอกาสให้คนยากจนระดับครัวเรือนในหมู่บ้านเป้าหมายมีเงินทุนในการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ และเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และผ่านเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)

รูปแบบการดำเนินงานของโครงการ SML

รูปแบบของการดำเนินงานตาม โครงการ มักจะมีการดำเนินการในรูปแบบที่เบ็ดเสร็จและตายตัวในการดำเนินงาน โดยพอวิเคราะห์ให้เห็นภาพการดำเนินงานได้ดังนี้

โครงการ SML ถือได้ว่าเป็นโครงการที่รัฐบาลทักษิณสร้างขึ้นมา เพื่อตอบสนองระบบทุนนิยม แต่ภายใต้แนวคิดใหม่ ระบบทุนนิยมนี้ได้เกิดขึ้นในระดับทุนมหภาคแต่เกิดขึ้นที่ระดับชุมชน เป็นกระบวนการทัศน์ใหม่ของระบบทุนในยุค โลกาภิวัตน์ที่ต้องการจะเจาะตลาดท้องถิ่นให้เข้ามาสู่วงวนของระบบทุนนิยมที่เงิน ระบบเงินตราเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ ภายใต้แนวคิดที่ว่า ท้องถิ่นสามารถจัดการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ หากมีงบประมาณในการสนับสนุน แม้แนวคิดดังกล่าวของรัฐบาลจะได้รับการคัดค้าน และวิพากษ์ในเชิงลบมากมาย แต่หากจะวิเคราะห์ในมุมมองของการพัฒนาชุมชน จะเห็นได้ว่าหลายแนวคิดของโครงการ SML ได้นำเอาหลักการพัฒนาชุมชนเข้ามาใช้ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง

1. การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน (Participation) ในการร่วมประชุม ร่วมวางแผนร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์
2. ส่งเสริมให้ชาวบ้านพึ่งตนเอง (Self-help) หรือ Self – reliance เช่น เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การหาแนวทางแก้ไข การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ
3. เสริมสร้างผู้นำชุมชน ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน (Participation Leadership)

4. ปรับบทบาทของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการทำงาน โดยระบบ Top-Down โดยการตั้งการเป็นระบบของการหนุนเสริมและการทำงานร่วมกับชุมชน (Facilitator)

ถึงแม้ว่าจุดเด่นของโครงการ SML ค่อนข้างจะเป็นข้อได้เปรียบในเชิงของการนำเอาแนวคิดของการพัฒนามาใช้มากกว่า โครงการเชิงนโยบายประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโครงการมิยาซาวา โครงการพักชำระหนี้สินเกษตรกร และให้โอกาสประชาชนในหมู่บ้านในการบริหารจัดการโครงการเองก็ตามที่ เราก็คงพบว่า ชุมชนเองก็ยังมีสภาพของความเป็นอยู่ที่เหมือนเดิม ซึ่งนั่นก็เท่ากับว่าโครงการ SML ไม่ได้สร้างชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของชาวบ้าน (Well-being) เนื่องจากว่าตัวโครงการเองมีจุดด้อย และมีข้อจำกัดที่หน่วยงานเบื้องบนไม่สามารถเข้าใจถึงความเป็นไปได้ของวิถีชุมชนที่อยู่ท่ามกลางภาวะหนี้สิน ภาวะของความไม่มีความขาดโอกาสในการจัดการชีวิตของตนเอง โดยปราศจากการชี้แนะจากหน่วยงานรัฐ หรือจากระบบเศรษฐกิจทุนนิยมในรูปแบบต่าง ๆ

จากนโยบายนี้รัฐบาลต้องการให้ประชาชนได้ใช้งบประมาณในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และต่อเนื่อง แล้วสามารถมองไปได้ในปีหน้า เราจะแก้ปัญหาอะไรต่อ หรือว่างบมีเหลือระหว่างปี ถ้าหากว่ามันมีอะไรจะต้องแก้ ก็แก้ต่อ ถ้ามันไม่มีปัญหาและเงินเหลือก็เก็บไว้ใช้ปีต่อไปได้ และสามารถเก็บไว้ได้ แต่ว่าเมื่อมีปัญหาที่ไม่ควรจะเก็บเงินไว้ เมื่อมีปัญหา ก็แก้เลย ถ้ายังไม่มียปัญหา หรือปัญหาที่ยังตกลงกันไม่ได้ ก็อย่าไปรีบใช้ เพราะฉะนั้นควรจะมีกระบวนการของการประชุมร่วมกัน การประชุมใหญ่ ๆ ก็จะมีกระบวนการประชุมของกรรมการ เพราะฉะนั้นกรรมการ ก็ต้องประชุม เพื่อที่จะมีหลักการ แล้วนำไปสู่การประชุมใหญ่ เพื่อให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมมาก ๆ ในการแก้ปัญหาของชุมชน

ตารางที่ 1 การแบ่งหมู่บ้านออกเป็น 3 ขนาด ตามขนาดของพื้นที่และประชากร

จำนวนหลังคาเรือน	จำนวนประชากร
หมู่บ้านขนาดเล็ก (Small)	ประชากรไม่เกิน 500 คน
หมู่บ้านขนาดกลาง (Medium)	ประชากร 501-1,000 คน
หมู่บ้านขนาดใหญ่ (Large)	ประชากรเกิน 1,000 คน

เป้าประสงค์ของโครงการจะเห็นได้ว่าการดำเนินงานตามโครงการ SML มุ่งที่จะสร้างคนและพัฒนาศักยภาพของคนภายในท้องถิ่นในชุมชนให้เป็นผู้ที่สามารถจัดการในการแก้ไขปัญหาโดยกระบวนการพึ่งตนเอง (Self-help) โดยมีงบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้เพื่อให้เป็นเพียงเครื่องมือหรือน้ำมันในการหล่อลื่นการทำงานภายในชุมชน เพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น

บริบทตำบลโนนสง่า อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตำบลโนนสง่าเดิมอยู่ในเขตปกครองตำบลบัวแดง อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีคณะดำเนินงานขอแยกตำบลได้ดำเนินการขอแยกตำบลออกจาก ตำบลบัวแดง เนื่องจากตำบลบัวแดงมีขนาดใหญ่ซึ่งก้ำกั้นในขณะนั้นยากต่อการดูแลบำบัดทุกข์บำรุงสุขของราษฎร จึงขอแยกออกเป็น 2 ตำบลโดยคณะดำเนินการคือ นายอำเภอสมัย รัตนจันทร์ ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งการดำเนินการนั้นได้ดำเนินการ เพื่อให้การบริหารจัดการภายในตำบลให้มี พื้นที่ที่สะดวกในการปกครองพื้นที่ของทางราชการ และต่อมาทางราชการเห็นด้วย จึงได้ดำเนินการแบ่งแยกตำบลบัวแดงมาเป็นตำบลโนนสง่า เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2525 ตำบลโนนสง่าตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ห่างจาก กทม. ๓480 กิโลเมตร อยู่ห่างจากจังหวัดร้อยเอ็ด 69 กิโลเมตร ห่างจากตัวอำเภอ 3 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด 32.29 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 20,179 ไร่ (องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสง่า. 2554 : 7)

1. สภาพทั่วไปของตำบล

เป็นพื้นที่ราบและทุ่งนา มีแหล่งน้ำธรรมชาติ ราษฎรมีอาชีพหลัก คือ การทำนา อาชีพรอง คือ เลี้ยงสัตว์

2. อาณาเขตตำบล

ทิศเหนือ	ติดกับ ตำบลบัวแดง	อ.ปทุมรัตต์ จ.ร้อยเอ็ด
ทิศใต้	ติดกับ ตำบลสระบัว	อ.ปทุมรัตต์ จ.ร้อยเอ็ด
ทิศตะวันออก	ติดกับ ตำบลโพนสูง	อ.ปทุมรัตต์ จ.ร้อยเอ็ด
ทิศตะวันตก	ติดกับ ตำบลดอกกล้า	อ.ปทุมรัตต์ จ.ร้อยเอ็ด

3. สภาพเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพของประชาชนในตำบลโนนสง่า ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก และอาชีพอื่น ๆ เช่น เลี้ยงสัตว์ ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ค้าขาย รับจ้าง

4. สภาพสังคม

ประชาชนตำบลโนนสง่าส่วนใหญ่อยู่แบบครอบครัวมีทั้ง ขนาดใหญ่ ขนาดเล็ก ส่วนใหญ่แล้วจะอยู่กันแบบเครือญาติ

5. การศึกษาและสถาบันทางศาสนา

5.1 โรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง

5.2 ศูนย์การเรียนชุมชน 1 แห่ง

5.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 แห่ง

5.4 วัด 5 แห่ง

6. สาธารณสุข

6.1 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล 1 แห่ง

6.2 อัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำ 100%

7. บริการพื้นฐาน

การคมนาคมของตำบลโนนสง่า มีการคมนาคมประเภททางบก คือ เส้นทางรถยนต์เพียงอย่างเดียว ซึ่งมีทั้งถนนลาดยาง ถนนคอนกรีต ถนนลูกรัง และถนนดิน ตัดเชื่อมโยงระหว่างหมู่บ้านภายในตำบล และไปยังตำบลข้างเคียง การไฟฟ้าตำบลโนนสง่ามีไฟฟ้าเข้าถึงให้บริการภายในตำบลทุกหมู่บ้านแหล่งน้ำธรรมชาติในตำบลโนนสง่า มีหนองน้ำและลำห้วย กระจายอยู่ตามหมู่บ้านต่าง ๆ

รายงานสรุปผลจำนวนและร้อยละของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง

สรุปผลจำนวนและร้อยละของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ในวันที่ 3 กรกฎาคม

พ.ศ. 2554 มีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด 2,374 คน มีผู้ใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งทั้งหมด 2,313 คน คิดเป็นร้อยละ 85.95

ตารางที่ 2 สรุปผลการใช้สิทธิ์ลงคะแนนเลือกตั้งในวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554

เขตที่	จำนวนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง	ผู้มาใช้สิทธิ์		บัตรเสีย		บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3	436	419	90.20	3	1.22	3	1.22
4	315	313	98.51	8	1.79	-	0.00
5	497	495	98.28	4	1.29	5	1.30
6	421	417	97.66	4	1.27	-	0.00
7	632	620	97.24	2	2.38	2	2.38
8	73	69	98.25	-	-	2	
รวม	2,374	2,333	97.95	21	1.30	12	0.50

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดร้อยเอ็ด. 2554 :12

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุรพล ใจคุ้ม (2545 : 32) ได้ศึกษาเรื่องการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2544 ผลจากการศึกษา พบว่าประชาชนมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั่วไป เช่น เรื่องการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และการสนทนาทางการเมืองกับผู้อื่นและการสมัครรับเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก ในขณะที่พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสนใจทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำมากกว่าการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับอื่น ๆ

ทรงฤทธิ์ วรรณกุล (2545 : 76-78) ได้ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอทิง จังหวัดเชียงราย ผลจากการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอทิง จังหวัดเชียงราย ก็พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเรื่อง การไปตรวจรายชื่อผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งมากที่สุด รองลงมาคือ การไปลงคะแนนเสียง การพูดคุยกับสมาชิกเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การชักชวนเพื่อไปเลือกตั้ง และการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเนื่องจากได้รับสิ่งของตอบแทน อยู่ในระดับปานกลาง

ชลลดา มณีแสง. (2545. : 95-96) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของ
 ปัญญาชนมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ ว่างานวิจัยมีจุดประสงค์เพื่อการศึกษาถึงพฤติกรรม
 ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองของปัญญาชนมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ และศึกษาถึงความสัมพันธ์
 เชิงเหตุระหว่าง อายุ เพศ เขตที่อยู่ สถาบันที่จบการศึกษา ความยึดมั่นผูกในศาสนา จิตสำนึก
 ในทางการเมือง กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของปัญญาชนมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ ผล
 จากการวิจัยพบว่า ปัญญาชนมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุดคิด
 เป็นร้อยละ 56.3 รองลงมาคือมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 26.3 และมีส่วนร่วม
 ทางการเมืองน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 17.3 และผลจากการทดสอบสมมุติฐานพบว่า เขตที่อยู่
 อาศัย การเป็นสมาชิกกลุ่ม สถาบันที่จบการศึกษา จิตสำนึกทางการเมือง และหน่วยงานที่สังกัด
 ของปัญญาชนมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้มีความสัมพันธ์เชิงเหตุกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
 เมือง ส่วน อายุ เพศ และความยึดมั่นในผูกพันในศาสนาของปัญญาชนมุสลิมในจังหวัด
 ชายแดนใต้ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

สุรินทร์ มณีโชติ (2550 : 62) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
 ในเขตเทศบาลคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาล
 ตำบลคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวมและด้าน
 การณรงค์หาเสียง ด้านการรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมและการเมือง และด้านการ
 ติดตามตรวจสอบควบคุมการบริหารงานของคณะเทศมนตรีอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านการใช้
 สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน
 เขตเทศบาลคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยจำแนกเป็นรายด้านตามตัวแปร เพศ
 อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ปรากฏว่าประชาชนที่มีเพศต่างกันและอาชีพต่างกัน
 มีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุระดับการศึกษาและรายได้
 แตกต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัญหา
 และอุปสรรคในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลคอหงส์ อำเภอ
 หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า โดยทัศนคติของประชาชนโดยทั่วไปไม่มีปัญหาอุปสรรคใน
 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเทศบาล แต่ประชาชนบางส่วนเห็นว่ามีปัญหา กล่าวคือ
 สมาชิกสภาเทศบาลและคณะเทศมนตรีไม่สนใจรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของ
 ประชาชน ในพื้นที่ที่มีการใช้สิทธิลงคะแนนไม่ทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมหรือรับรู้เกี่ยวกับการ
 บริหารงานของเทศบาล ไม่มีการให้การอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนว่าประชาชนสามารถเข้าไป
 ไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลได้อย่างไร เทศบาลรับฟังปัญหาแต่ไม่มีการแก้ปัญหา
 ดังกล่าว ผลการศึกษาครั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่าเทศบาลจะต้องส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจแก่

ประชาชนถึงคุณประโยชน์ของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง มีการประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อ
ทุกรูปแบบให้ประชาชนได้เข้าใจบทบาทสิทธิหน้าที่ของพลเมืองที่มีต่อการเมือง ผู้บริหาร
จะต้องสนใจและเอาใจใส่ต่อคำร้องเรียนข้อเสนอแนะของประชาชน โดยเฉพาะการให้ความรู้
แก่เยาวชนถึงหลักการมีส่วนร่วมหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยว่า อำนาจอธิปไตย
เป็นของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน

สวัสดิ์ เพชรขาว (2550 : 36) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลที่วัง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ระดับ
การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เพศ อายุ ระดับ
การศึกษา และรายได้ของประชาชน ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่วัง อำเภอบึง
สามพัน จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่มีส่วนร่วมทางการเมือง แต่อาชีพของประชาชนมี
ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นัญญิศา ศรีจันทร์โท (2552 : 100-102) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาหว้า อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดมหาสารคาม
ผลจากการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหาร
ส่วนตำบลนาหว้าอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากในทุก
ด้าน เรียงลำดับจากค่ามากไปหาน้อย คือ ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ รองลงมาคือ ด้าน
การเลือกตั้ง ด้านการแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ และด้านการแสดงความคิดเห็นต่อ
สาธารณะ

สรายุทธ ทศช่วย (2553 : 61-64) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิ
ออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสิม อำเภอบรบือ จังหวัด
มหาสารคาม พบว่า ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสิม
โดยรวมมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มี
ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีส่วนร่วม
อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ
ปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ มีส่วนร่วม
อยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการ
รณรงค์หาเสียง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

สุพจน์ แก้วเจริญ (2553 : 81-82) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
ประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
ประชาชนตำบลแดงใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่าประเด็นที่ประชาชนให้

ความสนใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งอยู่ในระดับมาก และระดับต่ำสุด คือ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการสมัครรับเลือกตั้ง

เสกสรร ทักสิน (2553 : 72-73) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหัวนาคำ อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหัวนาคำ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนรายด้าน อยู่ในระดับมากมี 2 ด้าน คือ ด้านการรับทราบข่าวสารทางการเมือง และด้านการไปใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง ส่วนที่อยู่ในระดับปานกลางมี 2 ด้าน คือ ด้านการพูดคุยในเรื่องประเด็นทางการเมือง และด้านการชักจูงผู้อื่นให้เลือกผู้ที่ตนสนับสนุน ส่วนที่อยู่ในระดับน้อยมี 1 ด้าน คือ ด้านการแสดงตัวเป็นผู้สนับสนุน

อุสนา สิมหัตถ์ (2553 : 83-85) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบรบือ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลบรบือ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ และอยู่ในระดับน้อยมี 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านการเลือกตั้ง รองลงมา คือ ด้านการมีกิจกรรมในกลุ่มการเมือง รองลงมา คือ ด้านการแสดงความคิดเห็น และสุดท้าย คือ ด้านการแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ

จากแนวคิดของ มิลเบรธ ทั้ง 5 ด้าน ผู้ศึกษาได้ศึกษาและนำมาปรับใช้เพื่อให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบล โนนสง่า อำเภอบุณฑล จังหวัดร้อยเอ็ด ได้เป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ประชาชนสนใจการเมืองโดยการติดตามข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น ข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัครนโยบายผู้สมัคร เป็นต้น
2. ด้านการสมัครรับเลือกตั้ง หมายถึง ประชาชนมีส่วนร่วมในการสมัครรับเลือกตั้งซึ่งประกอบด้วย ประชาชนให้ความสนใจในการลงสมัครเลือกตั้งเป็นตัวแทนของของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้ง สนับสนุนผู้เข้าสมัครรับการเลือกตั้งและมีส่วนร่วมในการรณรงค์รับเลือกตั้ง
3. ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มการเมือง ประชาชนสมัครใจเข้าไปรวมกลุ่มกันเพื่อต่อต้าน เรียกร้อง หรือสนับสนุน การบริหารงานของผู้บริหารทางการเมือง เช่น กลุ่มสร้างสรรค์นิเวศน์ กลุ่มพัฒนาท้องถิ่น สมาชิกพรรคการเมืองท้องถิ่น เป็นต้น

4. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ประชาชนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่นต่อต้านการเมืองที่ไม่ดี สนับสนุนการเมืองที่ดี เสนอปัญหาให้หน่วยงานแก้ไข ให้ความร่วมมือทางราชการ เป็นต้น

โดยสามารถอธิบายถึงการจัดระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยใช้หลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวข้างต้นได้ ดังนี้ การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมือง ของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่รวมกลุ่มรวมพรรคกันส่งผู้สมัครเข้าแข่งขันการเลือกตั้ง เมื่อมีการเลือกตั้งก็จะมีผลกระทบร้ายแรง โดยการผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งที่ทำขึ้นเองและสื่ออื่น ๆ เช่น ใบปลิว วิทยุเสียงตามสาย ฯลฯ การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะเป็นการจับกลุ่มพูดคุยแสดงความคิดเห็นของตนต่อการเมือง ติดตามข่าวสารทางการเมืองจากทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต หรือหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น การไป การรับสมัครเลือกตั้ง การเข้าร่วมในการลงรับสมัครรับเลือกตั้ง การเข้าร่วมรับฟังคำปราศรัยของผู้สมัคร การร่วมพัฒนาท้องถิ่น ฯลฯ

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อความมีเสถียรภาพทางการเมือง การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนมีผลให้ระบบการเมืองสั้นสะเทือน ผู้นำฝ่ายตรงข้ามอาจใช้ประชาชนเป็นเครื่องมือทำลายอำนาจของผู้นำในอำนาจซึ่งอาจนำมา ซึ่งความวุ่นวายทางการเมืองได้ นักทฤษฎีตะวันตกหลายคนได้พยายามแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง โดยได้แสดงให้เห็นว่า เมื่อประชาชนมีความหวังขึ้นมีความต้องการมากขึ้นในสิ่งต่าง ๆ ในชีวิต เนื่องจากสังคมมีความเจริญขึ้น จะเป็นผลให้ประชาชนเรียกร้องต่อระบบการเมืองให้ตอบสนองความต้องการของตนที่เพิ่มมากขึ้น และมักปรากฏอยู่ ระบบการเมืองมักตอบสนองได้ไม่เต็มที่ จุดนี้เองที่ทำให้เกิดความไม่พอใจ หรือความคับข้องใจขึ้นทำให้ประชาชนเริ่มตื่นตัวทางการเมือง และผลักดันตนเองให้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อกดดันให้ประชาชนตัดสินใจตามความต้องการของตัวเอง เมื่อระบบการเมืองยังไม่สามารถสนองตอบให้เป็นที่พอใจได้ ประชาชนจะเปลี่ยนการกดดันแบบสันติมาเป็นแบบการใช้ความรุนแรง และเมื่อถึงจุดนี้ ระบบการเมืองจะพบกับความระส่ำระสายไร้เสถียรภาพได้